

Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції
(Суми, 21–22 листопада 2019 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2019

4. Іващук О. О. Концептуальні підходи до ліквідності банку як об'єкту фінансового управління / О. О. Іващук. // Галицький економічний вісник. – 2010. – С. 167–168.

УДК 336.71.078.3

Бочкарьова Тетяна Олександрівна,

аспірант,

Сумський державний університет, м. Суми

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ У ЄВРОЗОНІ¹

Банківський нагляд має важливе значення для надійності фінансової системи. Його метою є забезпечення сприятливих умов для розвитку фінансового сектору, запобігання системному ризику, дотримання чинного законодавства фінансовими інституціями і захист інтересів користувачів фінансових послуг.

Зважаючи на стан розвитку банківського сектору, рівень довіри до його послуг і загальну економічну ситуацію в країні, необхідним є удосконалення процесу банківського нагляду. Реформування може базуватися на досвіді європейських країн. У цьому питанні практичну цінність мають Ключові Базельські принципи ефективного банківського нагляду.

Так, оцінка критеріїв ефективності банківського нагляду у єврозоні надає широкий спектр інформації щодо позитивного і негативного досвіду Європейського центрального банку (ЄЦБ). У свою чергу, Національний банк України може орієнтуватися на них при розробці та впровадженні відповідних реформ.

Таким чином, для глибшого розуміння практичної цінності основних Базельських принципів варто розглянути результати оцінки ефективності

---

¹ Матеріал підготовлено в рамках НДР «Моделювання та прогнозування поведінки фінансових ринків як інформаційний базис забезпечення фінансової стійкості та безпеки держави» № державної реєстрації 0117U003936.

банківського нагляду у євроні (табл. 1). Аналізуючи дані таблиці 1, варто відзначити, що переважна більшість критеріїв ефективності банківського нагляду виконується без суттєвих недоліків або спостерігаються незначні недоліки. За шістьма критеріями існують серйозні недоліки.

Таблиця 1 – Результати оцінки ефективності банківського нагляду у євроні за 2018 р.

№п/п	Ключові принципи	Оцінка	№п/п	Ключові принципи	Оцінка
К ₁	Обов'язки, цілі та повноваження	LC	К ₁₆	Достатність капіталу	MNC
К ₂	Незалежність, підзвітність, ресурси та правовий захист нагляду	LC	К ₁₇	Кредитний ризик	LC
К ₃	Співпраця	C	К ₁₈	Проблемні активи, забезпечення і резерви	LC
К ₄	Дозволена діяльність	LC	К ₁₉	Концентрація ризиків і ліміти значного впливу	LC
К ₅	Критерій ліцензування	LC	К ₂₀	Операції з пов'язаними сторонами	MNC
К ₆	Передача значної частки власності	LC	К ₂₁	Системний та валютний ризики	MNC
К ₇	Основні активи	MNC	К ₂₂	Ринковий ризик	C
К ₈	Підходи до нагляду	LC	К ₂₃	Процентний ризик	C
К ₉	Методи та інструменти нагляду	C	К ₂₄	Ризик ліквідності	MNC
К ₁₀	Наглядова звітність	LC	К ₂₅	Операційний ризик	LC
К ₁₁	Повноваження нагляду щодо коригування та санкцій	MNC	К ₂₆	Внутрішній контроль і аудит	C
К ₁₂	Консолідований нагляд	LC	К ₂₇	Фінансова звітність і зовнішній аудит	LC
К ₁₃	Відношення між місцевими та приймаючими наглядачами	LC	К ₂₈	Розкриття інформації і прозорість	LC
К ₁₄	Корпоративне управління	C	К ₂₉	Зловживання фінансовими послугами	NA
К ₁₅	Процес управління ризиками	LC			

*Складено на основі [1]

Зокрема, відповідно до оцінки у євроні чіткий розподіл обов'язків і широкий набір повноважень, проте спостерігаються недоліки прямого нагляду в деяких сферах. Нагляд є незалежним, проте процес прийняття рішень

складний і трудомісткий. Рамки співпраці у процесі нагляду є широкими та ефективними.

За четвертим критерієм спостерігається один недолік, так інвестиційні компанії, котрі провадять банківську діяльність не підлягають нагляду з боку ЄЦБ як кредитні установи. ЄЦБ – орган ліцензування, який приймає рішення на основі чинного законодавства, проте він не має вповноважень щодо надання дозволу та нагляду відділенням банків єврозони, котрі не є членами Європейського Союзу.

Законодавча база єврозони забезпечує чітку основу для контролю передачі значної частки власності, але є прогалини в вимогах до сповіщень і звітності для кредитних установ. Законодавство не забезпечує адекватну та чітку основу для банківського нагляду відносно основних активів чи інвестицій кредитних установ. У сфері підходів до нагляду не досить досконалою є взаємодія ЄЦБ і Єдиною радою резолюції. Узгоджена наглядова звітність не достатньо детальна для підтримки виїзного нагляду.

Розглядаючи критерій повноваження нагляду щодо коригування та санкцій, то тут ЄЦБ має прогалини, адже його санкції не виступають стримуючим фактором і не забезпечують рівних конкурентних умов через недосконале правове забезпечення. Консолідований нагляд в цілому є ефективним, проте відсутній механізм для резолюції конгломератів.

Не дивлячись на успіхи в удосконаленні принципів відношення між місцевими та приймаючими наглядачами, у єврозоні залишаються деякі недоліки. Наприклад, ЄЦБ не має повноважень заборонити фіктивним банкам продовжувати діяльність.

ЄЦБ провадить чітку політику щодо корпоративного управління, включаючи вимоги до кваліфікації, продуктивності і винагороди органів управління. Закон ЄС добре визначає основні категорії ризику на загальному рівні, проте залишаються прогалини на національному рівні.

Вимоги до достатності капіталу у ЄС не відповідають Базельським стандартам. Законодавство встановлює деякі загальні вимоги щодо управління

банківським кредитним ризиком, проте вони не супроводжуються більш детальними вимогами та очікуваннями.

Розглядаючи критерій проблемних активів, забезпечень та резервів, слід зауважити, що повноваження ЄЦБ вимагати від кредитних установ застосовувати конкретні коригування до розрахунків власних коштів уточнені, проте не закріплені в законі.

Принцип концентрації ризиків і лімітів значного впливу не повністю погоджені з Базельськими стандартами відносно позабалансових активів, а також відсутні вимоги щодо перегляду лімітів і повідомлень про них у наглядову раду. У єврозоні відсутня загальнонаціональна база для здійснення операцій із пов'язаними сторонами, а також для визначення і оцінки системного і валютних ризиків.

Стандарти управління ринковими ризиками у єврозоні є надійними. Критерій процентного ризику відповідає Базельським стандартам. Критерій ризику ліквідності не повністю узгоджений із Базельським стандартом, оскільки відсутня чітка вимога Правління проводити регулярний перегляд та відповідне коригування стратегії, політики та процесів банку щодо управління ризиком ліквідності з огляду на зовнішні чинники.

ЄЦБ має програму щодо нівелювання операційного ризику, високі вимоги до фахівців з ІТ-ризиків, формується звітність, збір та відбувається перевірка даних про збитки. Європейське законодавство містить вичерпний список вимог щодо нагляду за системою внутрішнього контролю кредитних установ.

У законодавстві ЄС право на доступ до робочих документів зовнішніх аудиторів відсутнє, що знижує оцінку за К₂₇. Стандарти розкриття інформації у єврозоні є надійними та сприяють прозорості. Критерій зловживання фінансовими послугами не оцінювався.

Отже, оскільки стратегічною метою України є вступ до Європейського Союзу, то безперечно мають враховуватися зазначені аспекти для удосконалення механізму банківського нагляду.

Список використаних джерел

1. Detailed assessment of observance - Basel core principles for effective banking Supervision. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2018/07/19/Euro-Area-Policies-Financial-Sector-Assessment-Program-Technical-Note-Detailed-Assessment-of-46107> (Last accessed 14.11.2019).

УДК 336.005

Швидько Ірина Олександрівна,

магістр,

Сумський державний університет, м. Суми

Науковий керівник:

Бухтіарова Аліна Геннадіївна,

к.е.н.,

Сумський державний університет, м. Суми

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Важливою та актуальною в Україні на сьогодні залишається проблема формування цілісної системи фінансового моніторингу, вирішення якої може сприяти подальшому соціально-економічному розвитку країни, реформуванню бюджетної системи та системи соціального забезпечення населення, ефективному використанню державної власності, забезпеченню належного рівня національної безпеки.

Недоліки в сфері фінансового моніторингу, відсутність інтегрованої системи оцінки ризиків, сприяють зростанню злочинності, шахрайства у фінансових секторах України, збільшують можливості відмивання грошей. У результаті цього керівництво банку постійно прагне поліпшити роботу своєї установи й максимально використовувати наявні ресурси.